

2021-07-05

FALKDALEN
NATURFORSKNING

FÅGELINVENTERING BJÖRNRIKE, HÄRJEDALENS KOMMUN, 2021

Falkdalen
Naturforskning

Sammanfattning

På uppdrag av Holmen Energi AB har en fågelinventering utförts på en skogsfastighet i Björnrike, Härjedalens kommun, inför detaljplan avseende bostäder på fastigheten. Undersökningarna har utförts genom:

- 1) Besök på plats under perioden mars – juni 2021 och där gjorda observationer av fåglar samt spår av dessa.
- 2) Värdering av biotopen i området ur ett ornitologiskt perspektiv.
- 3) Genomgång av tidigare observationer i området och kontakt med lokala ornitologer.

Sammanfattningsvis bedöms området ha ett påtagligt ornitologiskt värde med fynd av följande arter som förekommer på Artdatabankens rödlista: Björktrast, kråka, rödvingetrast, svartvit flugsnappare, talltita och tretåig hackspett. Följande arter från Artskyddförordningens bilaga 1 förekommer: Tjäder, orre och tretåig hackspett. Området bedöms dock inte vara av onormalt högt ornitologiskt värde för biotopen eller i jämförelse med intilliggande områden.

Fågelinventerare och rapportförfattare:

Lars Falkdalen Lindahl
Falkdalen Naturforskning
Storgatan 110
881 40 Sollefteå
lars.falkdalen@gmail.com

Foton i rapporten: Lars Falkdalen Lindahl
Satellitbilder: © Google Maps

1 Inledning

Inför detaljplan avseende bostäder på en skogsfastighet i Björnrike, Härjedalens kommun, har en riktad fågelinventering utförts i området på uppdrag av Holmen Energi AB. Det berörda området är omedelbart intilliggande redan etablerade bostadsområden och skidbackar i Björnrike.

Inventeringarna har utförts av Lars Falkdalen Lindahl som är ornitolog sedan ca 25 år och ideellt engagerad i Jämtlands läns ornitologiska förening samt styrelseledamot i Föreningen Ånnsjöns fågelstation. Sedan 2004 har inventeraren arbetat med inventeringar av fåglar inför etablering av vindkraft och andra byggprojekt. Inventeraren har inga ekonomiska intressen i det berörda området eller i det beställande företaget.

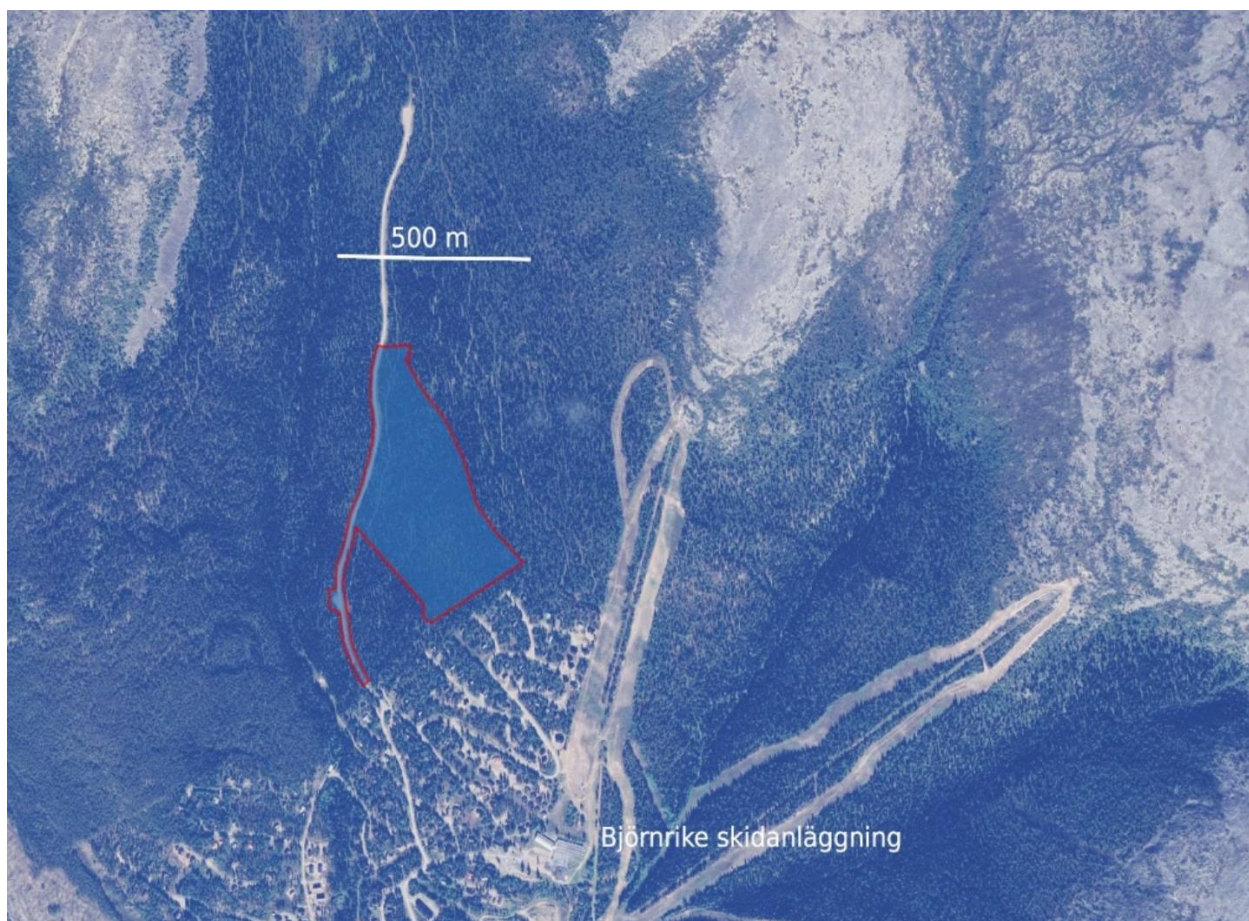
Inventeringen har syftat till att kartlägga förekomsten av fåglar i området med tyngdpunkt på häckfågelfaunan samt de arter som är upptagna på Artdatabankens rödlista (2) eller Artskyddsförordningens bilaga 1 (3). Riktade undersökningar och/eller bedömningar har gjorts mot vissa artgrupper som skulle kunna vara av särskilt värde för den samlade bedömningen. Dessa artgrupper är ugglor, större rovfåglar (huvudsakligen kungsörn, jaktfalk och pilgrimsfalk), hackspettar och skogshöns.

2 Områdesbeskrivning

Det område som planeras för etablering av bostäder är beläget på en skogsfastighet mellan en mindre grusväg och befintlig bebyggelse (se Figur 1). Strax ovan etableringsområdet löper ett skidspår för längdskidåkning. Även direkt omkringliggande områden har bedömts i viss mån för att kunna jämföra.

Biotopen i området är fjällnära naturskogsartad barrblandskog (se Figur 2 och 3). Det vanligaste trädslaget i området är gran, följt av björk och tall. I tillägg finns en mindre andel sälg varav vissa är av hög ålder och delvis täckta med lunglav. Generellt förekommer tämligen rikligt med hänglav i träden. Andelen döda träd i området är litet. Undervegetationen består till största delen av blåbärsris och mossa med inslag av lågörtstråk utan några större mängder marklavar.

För en mer ingående beskrivning av biotopen samt generella mark- och artvärden i området hänvisas till tidigare utförd naturvärdesinventering av Ansjö Skog & Markkonsult AB (2019) (4). Inga relevanta förändringar har skett av området sedan den rapporten skrevs varför den bedöms vara fortsatt aktuell.

Figur 1: Det planerade området i förhållande till befintlig bebyggelse i Björnrike.

Figur 2: Flygbild från drönare över området vars biotop är en förhållandevis homogen naturskogsartad barrblandskog.

Figur 3: Bild från etableringsområdet under skogshönsinventering i början av maj.

3 Metodbeskrivning

3.1 Datasök och konsultationer

Sökning har utförts på Artportalen (1) under perioden 2000–2021 för en polygon omfattande etableringsområdet samt en buffertzona på ca 500 m.

Tidigare utförd naturvärdesinventering av området ”Naturvärdesinventering Björnrike, Holmen Energi” av Ansjö Skog och Markkonsult AB (2019) har granskats.

Konsultation har genomförts med Ulla Falkdalen som expert på förekomst av jaktfalk och pilgrimsfalk i Jämtlands län. Hon har vidare diskuterat med Bengt-Göran Carlsson samt Bengt Warensjö som experter på kungsörn/jaktfalk i Härjedalen.

3.2 Granskning med drönare

Hela etableringsområdet inklusive ravinen och branten till väster om etableringsområdet har flugits över och fotograferats samt filmats med drönare (Mavic Air 2, DJI) i mars och juni i syfte att bedöma biotopen och identifiera eventuella boplatser för större rovfåglar.

3.3 Inspelning med ljudbox

Ljudbox (Song Meter Mini, Wildlife Acoustics) har placerats ut centralt i området 10/3–28/3 samt igen 1/5–7/5 i huvudsakligt syfte att identifiera ugglor, hackspettar och hönsfåglar. Även andra hörda fågelarter noteras. Inspelningstid var vid första besöket från 1 timme före solnedgång till 1 timme efter soluppgång. Vid andra inspelningsstillfället gjordes inspelningar 2 timmar före och efter soluppgång samt solnedgång. Inspelningar har granskats med hjälp av särskild programvara med vilken man visuellt i spektrogram kan identifiera de delar som innehåller fågelljud (Audacity, Audacity Team).

3.4 Direktobservationer samt riktad inventering mot hackspettar och ugglor i mars

Området har besökts under två dagar i mars 2021. Vädret vid båda tillfällena var gott med uppehåll, god sikt och lugna vindförhållanden. Båda besöken inleddes med 3 timmar observationer (så kallade direktobservationer) från en punkt ovan området med god översikt. De olika delarna av etableringsområdet söktes sedan igenom efter spår av ugglor respektive hackspettar genom att granska döda och äldre träd samt att lyssna efter läten (huvudsakligen trumningar från hackspettar).

3.5 Riktad inventering mot skogshöns

Området planerades ursprungligen för ett besök i början av maj avseende skogshöns men på grund av gjorda fynd beslutades om ett ytterligare besök i mitten av maj och att åter placera ut en ljudbox i området. Inventeringen utfördes vid första tillfället enligt enkla linjetaxeringar (se Figur 4) med start kl 04.30.

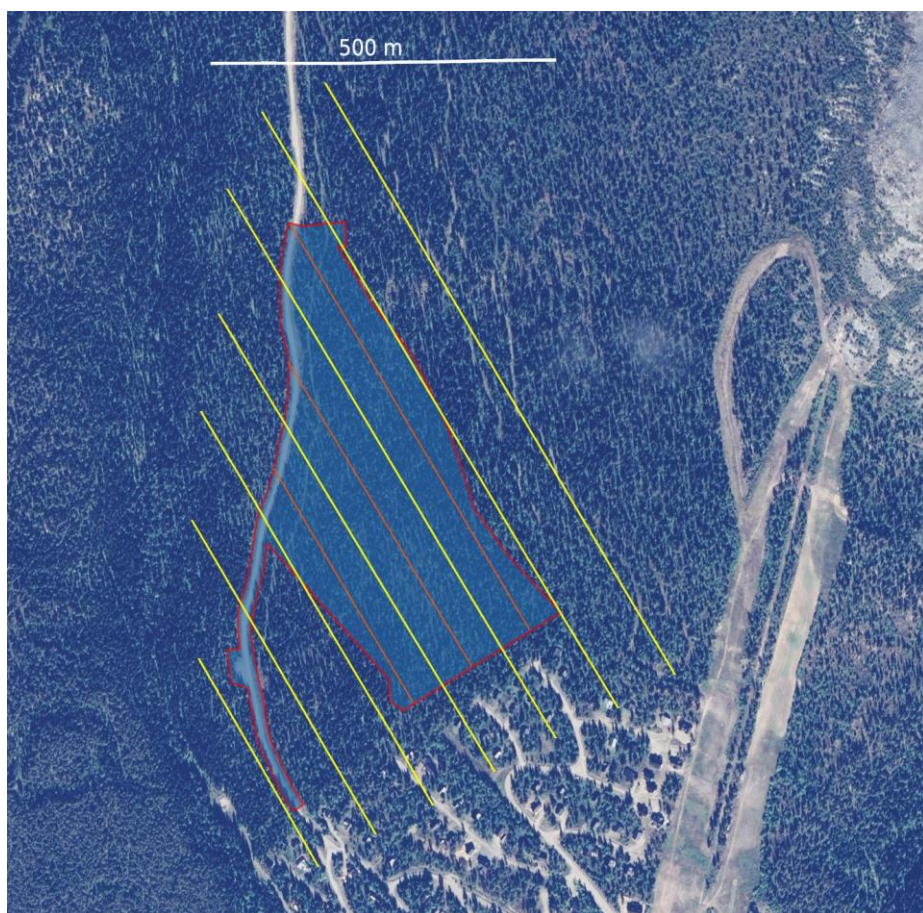
Linjetaxeringar är en vanlig inventeringsmetod som innebär att inventeraren i lugn takt (ca 2 km/h) följer tänkta raka linjer i terrängen med hjälp av GPS och noterar samtliga fåglar som observeras längs dessa linjer. Om samma fågel observeras på två linjer noteras den enbart en gång. Syftet är här främst att bedöma förekomst av fågelarter men vad gäller skogshöns även att lyssna efter tänkbara spelplatser. Linjetaxeringar kan användas också för att beräkna tätheter av

populationer, men det berörda området bedöms vara för litet för att kunna ge tillräckligt underlag för ett tillförlitligt resultat.

Linjerna lades ut på ett avstånd av 100 meter vilket innebär att varje punkt besöks på ett avstånd av som högst 50 meter. För att kunna jämföra med omkringliggande områden inkluderades en buffertzona på 150 meter. För att lyssna efter läten är 50 meter fullt tillräckligt, för att hitta spår efter skogshöns lades dock tre extra linjer ut inom själva det planerade etableringsområdet för att säkrare kunna bedöma om det finns spelplatser inom detta område. Total inventerad sträcka var ca 6,8 km.

Vid andra tillfället i mitten av maj besöktes de delar inom och utanför området som bedömts särskilt intressanta vid första besöket med syfte att finna eventuella spelplatser. Inventeringen påbörjades kl 04 och följde ej linjer utan huvudsakligen genom att följa kontakt- och spelläten från skogshöns.

Även andra observerade fågelarter under besöken noterades avseende förekomst. Båda inventeringarna utfördes under goda väderförhållanden med uppehåll, god sikt och lugn vind.

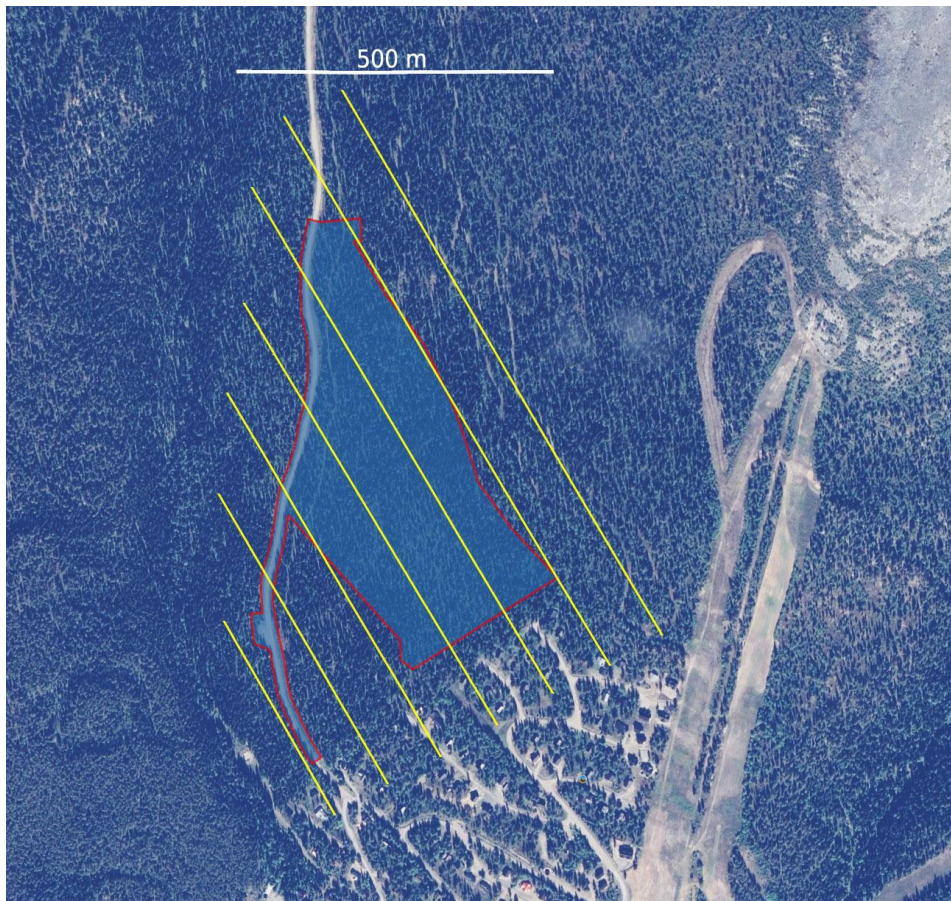

Figur 4: Området som planeras för bostäder (rött med blå fyllnad) samt inventeringslinjer för skogshöns (gult och orange).

3.6 Riktad inventering mot häckfåglar

Området besöktes vid ett tillfälle i början av juni och ett tillfälle i slutet av juni för bedömning av den generella häckfågelfaunan i området. Vid båda tillfällena var vädret gott med uppehåll, god

sikt och lugna vindförhållanden. Inventeringarna utfördes enligt linjetaxeringar på samma sätt som beskrivet i 3.5, dock utan extralinjer då denna inventering ej eftersöker spår på marken. Total inventerad sträcka var ca 5,2 km. Den första inventeringen påbörjades kl 04 då de flesta arter är som mest aktiva och den andra kl 15 då vissa arter som trastar kan spela mer intensivt på kvällen.

Figur 5: Området som planeras för bostäder (rött med blå fyllnad) samt inventeringslinjer för häckfåglar (gult).

4 Resultat

4.1 Datasök och konsultationer

Det finns ett fåtal rapporter på artportalen från det intilliggande redan bebyggda området i anslutning till etableringsområdet. De arter som noterats där är lavskrika, svartmes, tofsmes, talltita, blåmes, talgoxe, nötväcka, svartvit flugsnappare och bofink. Av dessa har en häckning konstaterats av svartvit flugsnappare.

I naturvärdesinventeringen har ingen fågelinventering utförts men en tjäder, en spillkråka samt spår av tretåig hackspett noterades vid besök i området.

Ingen känd eller misstänkt häckning av arterna kungsörn, jaktfalk eller pilgrimsfalk förekommer inom eller på relevant avstånd från etableringsområdet. Ett sedan tidigare välkänt revir av kungsörn finns i en dal på andra sidan om skidanläggningen.

4.2 Granskning med drönare

Inga misstänkta bon för större rovfåglar har identifierats i de grövre träd som finns i etableringsområdet. Den intilliggande brant till väster om etableringsområdet fotograferades med drönare i mars. Ingen misstänkt boplats eller lämplig klipphylla för rovfågelbon har identifierats.

4.3 Inspelning med ljudbox

Mycket sparsamt med fågelläten noterades från inspelningen i mars. Inget av dessa var hackspett eller ugglas. Se Tabell 1 för sammanställning av noterade arter.

Vid inspelning i början av maj noterades lock- och spelläten av enstaka orrar under 3 av de totalt 7 dygn som ljudboxen satt uppe. Inga läten från tjäder eller järpe noterades. Under denna period noterades tretåig hackspett och större hackspett under 3 respektive 2 dygn. Se Tabell 1 för sammanställning av noterade arter.

Tabell 1: Antal dygn med inspelade läten från arter av totalt 17 dygn i mars och 7 dygn i maj.

Art	Mars	Maj
<i>Björktrast</i>	0	1
<i>Domherre</i>	3	0
<i>Dubbeltrast</i>	0	1
<i>Grönsiska</i>	0	2
<i>Korsnäbb</i>	0	1
<i>Kungsfågel</i>	0	6
<i>Orre</i>	0	3
<i>Ringduva</i>	0	1
<i>Rödhake</i>	0	5
<i>Större hackspett</i>	0	2
<i>Talltita</i>	2	4
<i>Taltrast</i>	0	6
<i>Tretåig hackspett</i>	0	3

4.4 Direktobservationer samt riktad inventering mot hackspettar och ugglor

Under de totalt 6 timmarna direktobservationer noterades inga fåglar alls.

Vid genomgång av området noterades inga misstänkt aktiva boträdd för dessa arter, dock finns ett fåtal äldre döda träd framför allt ovanför området där häckningar kan ha skett tidigare. Spritt i området finns en del märken från hackspett på äldre granar och nyligen döda träd, dock inte i särskilt stor omfattning. Något mer kan detta ses i bäckravinen till väster om området där det också på en del träd ses tydliga spår efter tretåig hackspett. Under inventeringsdagarna noterades enstaka exemplar av domherre, nötskrika och kråka.

4.5 Riktad inventering mot skogshöns

Vid första besöket i maj noterades tämligen rikligt med spillning samt ett antal orrhönor i de övre östra delarna av området. Ett par äldre tallar i området tycks utgöra viloplats. Enstaka observationer av tjäderhönor samt spillning och spår av ripa (med all sannolikhet dalripa) har gjorts. Med anledning av detta gjordes ett ytterligare besök i området med fokus på de östra delarna samt området ovan detta för att eftersöka spelplatser.

En spelplats av orre med tre tuppar noterades överst i skidbacken vilket är ca 500 m från det planerade etableringsområdet. I övrigt noterades två mobila spelande orrtuppar (möjligen samma individ). Inga tjädertuppar eller misstänkt spelplats för tjäder har noterats vid någon av inventeringarna. Ingen järpe har noterats vid någon av inventeringarna men kan ej uteslutas finnas i området vissa år.

Se Figur 6 för markering av gjorda observationer samt det område som avseende biotop och fynd anses vara mer intressant avseende skogshöns än övriga delar. Detta område är något mer öppet och innehåller en del grövre tall.

Figur 6: Observationer och spillning/spår av skogshöns under inventeringarna. Området som planeras för bostäder markerat med rött med blå fyllnad. Den mindre spelplats för orre som noterades syns i övre högra hörnet. Det område som bedömdes något mer intressant avseende fynd och biotop för skogshöns markerat med lila.

4.6 Riktad inventering mot häckfåglar

21 olika arter observerades under inventeringen varav de vanligaste arterna var lövsångare, rödhake, bofink, kungsfågel och taltrast, samtliga bedöms häcka i området. Huvuddelen av arterna var väsentligen jämnt fördelade över området. Observerade individer presenteras i Tabell 2.

Utöver de fem vanligaste arterna uppträdde följande arter med konstaterad häckning eller revirhävdande beteende (sannolik häckning): Järnsparv, rödstjärt, bergfink, talltita, björktrast, rödvingetrast, svartmes. De arter som antingen är rödlistade eller förekommer i artskyddsförordningens bilaga 1 markeras även i Figur 7.

Tabell 2: Antal observerade individer under vardera inventeringsdagen samt totalt.

Art	Besök 1	Besök 2	Totalt
Lövsångare	13	10	23
Rödhake	10	9	19
Bofink	11	7	18
Kungsfågel	7	11	18
Taltrast	4	6	10
Grönsiska	6	2	8
Järnsparv	5	3	8
Rödstjärt	4	3	7
Bergfink	3	4	7
Talltita	4	3	7
Björktrast	5	1	6
Skata	2	2	4
Kråka	3	1	4
Domherre	2	1	3
Större hackspett	1	2	3
Rödvingetrast	2	1	3
Orre	2	0	2
Gråsiska	0	2	2
Lavskrika	0	2	2
Tretåig hackspett	1	1	2
Svartmes	1	0	1

Figur 7: Observationer av fåglar som förekommer på rödlistan eller i artskyddsförordningens bilaga 1.

5 Slutsatser och bedömning

Inventeringarna visar ornitologiskt en typisk bild av ett område med biotopen naturskogsartad blandbarrskog. De vanligaste observerade arterna är lövsångare, rödhake, bofink, kungsfågel och taltrast. Sex arter på Artdatabankens rödlista har noterats, samtliga dessa tillhör kategorin NT (nära hotad): Björktrast, kråka, rödvingetrast, svartvit flugsnappare, talltita och tretåig hackspett. Tre arter som förekommer i Artskyddsförordningens bilaga 1 har noterats: Tjäder, orre och tretåig hackspett.

Etableringsområdet bedöms sammantaget ha ett påtagligt ornitologiskt värde, dock ej onormalt högt för biotopen fjällnära naturskogsartad barrblandskog och området har inte högre ornitologiska värden än de omkringliggande områden som inkluderats i inventeringen.

5.1 Särskilda kommentarer avseende intressanta artgrupper eller arter med skyddsstatus

Inga säkra indikationer på förekomst av större rovfåglar eller ugglor har noterats i området. Inga rovfågelbon har påträffats och inga kända eller misstänkta häckningar av kungsörn, jaktfalk eller pilgrimsfalk finns på denna sida av Björnrike skidområde. Området bedöms vara för nära befintlig bebyggelse och Björnrike skidområde för att passa kungsörn.

Kråka flyger regelbundet över området men inget misstänkt bo eller häckning har påträffats.

Tretåig hackspett och större hackspett har noterats i området, och under den tidigare naturvärdesinventeringen noterades även spillkråka. Tretåig hackspett tycks framför allt födosöka i bäckravinen till väster om området.

Skogshöns förekommer relativt rikligt vilket var att vänta från biotopen, framför allt orre men även tjäder och dalripa. Etableringsområdets övre del samt området ovan detta höll de högsta antalen skogshöns. En spelplats för orre med tre tuppar noterades, den är dock 0,5 km från gränsen till etableringsområdet. Inga misstänkta spelplatser för tjäder kunde identifieras och inga tjädertuppar noterades.

Björktrast förekommer ganska frekvent i de nedre delarna av etableringsområdet samt de intilliggande bebyggda områdena. Ingen häckning har påträffats inom etableringsområdet men kan förekomma vissa år. Detta är en art som är starkt kopplad till mänsklig bebyggelse och bedöms inte påverkas negativt av en eventuell utökad etablering.

Rödvingetrast har påträffats strax ovan etableringsområdet. Detta är en art som trivs särskilt bra i fjällnära skog, gärna med stort inslag av björk. Ingen häckning påträffades inom själva etableringsområdet men förekommer sannolikt vissa år.

Talltita är vanligt förekommande i fjällnära barrskogar och har en spridd förekomst i etableringsområdet samt intilliggande områden. Arten kan förväntas häcka årligen i området.

Svartvit flugsnappare har tidigare konstaterats häcka i de redan bebyggda områdena. Ingen notering gjordes under denna inventering. De är beroende av lämpliga bohål och påträffas ofta i anslutning till bebyggelse där det sätts upp holkar.

6 Samtliga noterade arter samt dess skyddsstatus

Art	Artdatabankens rödlista 2020	Artskyddsförordningens bilaga 1 (2007:845)
<i>Bergfink</i>		
<i>Björktrast</i>	NT	
<i>Blåmes</i>		
<i>Bofink</i>		
<i>Dalripa</i>		
<i>Domherre</i>		
<i>Dubbeltrast</i>		
<i>Gråsiska</i>		
<i>Grönsiska</i>		
<i>Järnsparv</i>		
<i>Kråka</i>	NT	
<i>Kungsfågel</i>		
<i>Lavskrika</i>		
<i>Lövsångare</i>		
<i>Nötskrika</i>		
<i>Nötväcka</i>		
<i>Orre</i>		Ja
<i>Ringduva</i>		
<i>Ringtrast</i>		
<i>Rödhake</i>		
<i>Rödstjärt</i>		
<i>Rödvingetrast</i>	NT	
<i>Skata</i>		
<i>Större hackspett</i>		
<i>Svartmes</i>		
<i>Svartvit flugsnappare</i>	NT	
<i>Talgoxe</i>		
<i>Taltrast</i>		
<i>Talltita</i>	NT	
<i>Tjäder</i>		Ja
<i>Tofsmes</i>		
<i>Tretåig hackspett</i>	NT	Ja

7 Referenser

1. Artportalen. ArtDatabanken, SLU, Uppsala. <http://www.artportalen.se>
2. SLU Artdatabanken (2020). Rödlistade arter i Sverige 2020. SLU, Uppsala
3. Artskyddsförordning (2007:845). Miljödepartementet.
<https://rkrattsbaser.gov.se/sfst?bet=2007:845>
4. Naturvärdesinventering Björnrike, Holmen Energi (2019). Ansjö Skog och Markkonsult AB.